

STORTINGET

Innst. 332 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:103 S (2019–2020)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Mona Fagerås og Audun Lysbakken om behovet for raskt å øke ekstrabevilgninger til kommunesektoren under koronakrisen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«A.

I statsbudsjettet for 2020 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
571		Rammetilskudd til kommuner	
	60	Innbyggertilskudd, økes med fra kr 141 800 768 000 til kr 145 300 768 000	3 500 000 000
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner	
	60	Innbyggertilskudd, økes med fra kr 38 260 708 000 til kr 40 260 708 000	2 000 000 000
	64	Skjønnstilskudd, kan nyttes under kap. 571 post 64, økes med fra kr 382 000 000 til kr 1 382 000 000	1 000 000 000
574		(NY) Kompensasjonsordning for tapte skatteinntekter i forbindelse med koronakrisen	
	60	(NY) Midler til fordeling til kommuner og fylkeskommuner, bevilges med	3 500 000 000

B.

Stortinget ber regjeringen umiddelbart fordele bevilgningen på kap. 574 post 60 forholdsmessig til kommuner og fylkeskommuner ut fra anslått skattetak.»

Forslagsstillerne viser til at koronakrisen har rammet økonomien i landet hardt, og at både næringsliv, innbyggere og kommunesektoren nå er avhengige av statlige ekstrabevilgninger.

Det vises for øvrig til dokumentet for en nærmere beskrivelse av forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 13. mai 2020 til Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråd Nikolai Astrup bedt om en vurdering av forslagene. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 25. mai 2020.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Torill Eidsheim, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Helge André Njåstad, fra Senterpartiet, Kari Anne Bøkestad Andreassen og Heidi Greni, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til Representantforslag 103 S (2019–2020) om behovet for raskt å øke ekstrabevilgninger til kommunesektoren under koronakrisen.

Komiteen viser til at koronakrisen har rammet økonomien i landet, og at både næringsliv, innbyggere og kommunesektoren er avhengige av statlige ekstrabevilgninger. Kommunesektoren er en viktig del av landet, og det er viktig at sektoren opprettholder planlagt aktivitet for året.

Komiteen viser til at flertallet på Stortinget hittil har bevilget omtrent 6 mrd. kroner ekstra til kommunesektoren og gitt signal om at kommunesektoren skal kompenseres for inntektsreduksjoner og behovet for økte utgifter i forbindelse med situasjonen.

Komiteen viser til at representantforslaget omtaler ulike prognoser for situasjonen for kommunesektoren. Komiteen er enig i at det er vanskelig å forutse hva som vil skje, og at det derfor er naturlig å følge situasjonen tett og komme fortløpende tilbake om det må settes inn tiltak.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti understreker at likviditetsutfordringene er større i næringslivet enn i kommunesektoren, som siden 2013 har hatt god økonomi med overskudd. Disse medlemmer mener derfor at det er viktigere for kommunesek-

toren å få signal om at staten vil bidra, enn at man bevilger store summer i tillegg til det som allerede er bevilget, før en vet mer om til hvordan prognosene slår til.

Komiteen viser til at regjeringen har satt ned en arbeidsgruppe der KS er med, som vurderer situasjonen. Dette arbeidet blir viktig.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ser på representantforslaget som unødvendig da et samlet storting og regjeringen har vært tydelig på kommunesektorens situasjon og gitt uttrykk for at det er ønskelig at hjulene holdes i gang. Disse medlemmer forholder seg til kommuneøkonomien i de ordinære budsjettsakene og eventuelle tiltakspakker regjeringen vil foreslå.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet har merket seg den uroen kommunesektoren melder om knyttet til usikkerhet om hvorvidt økte utgifter og inntektsbortfall i forbindelse med koronasituasjonen vil bli kompensert fullt ut.

Disse medlemmer mener full kompensasjon er en forutsetning for at kommunene skal unngå kutt i kommunale tjenester, og for at kommunene kan igangsette planlagte investeringer. Reduserte investeringer i kommunesektoren ville gitt katastrofale følger for bygg- og anleggsbransjen, som allerede sliter med reduserte ordreserver.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener full kompensasjon må stadfestes før kommuner og fylkeskommuner gjør budsjettjusteringer i kommunestyremøtene i juni.

Disse medlemmer mener regjeringens beregning av koronakostnader har mange svakheter. Kostnadene er beregnet som halvårsvirkning, mens innsparingene er regnet som helårsvirkning. Innsparinger som skyldes redusert arbeidsgiveravgift, beregnes ut fra hele sektoren, inkludert selvkostområdet hvor innsparinger tilfaller abonnenten og ikke kommunen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen ikke forholder seg til SSBs prognoser for lønnsvekst, men forskutterer lønnsforhandlingene som er utsatt til i høst, til nærmest et nulloppgjør. Ettersom flere av tiltakene knyttet til koronasituasjonen kan komme til å vedvare utover året, gir regnestykket regjeringen har lagt til grunn, et skjevt bilde av situasjonen. Disse medlemmer viser til beregninger fra KS per 30. april 2020 som anslår ekstra utgifter og inntektsbortfall for 2020 til mellom 18–26,9 mrd. kroner. Regjeringen mener i revidert nasjonalbudsjett at kommunesektoren er overkompensert med 5,5 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til arbeidsgruppen regjeringen har nedsatt for å se på hvilke inntekter og utgifter som er påvirket av koronakrisen. Gruppen skal levere endelig rapport 1. april 2021. Disse medlemmer viser til en undersøkelse utført av Sentio Research på vegne av Kommunal rapport, gjennomført mellom 29. april og 12. mai, hvor 81 pst. av kommunene deltok. 72 pst. av kommunedirektørene og ordførerne i undersøkelsen svarer at det er sannsynlig med kutt som følge av koronakrisen når budsjettet revideres før sommeren. Dette er meget alvorlig og viser at kommunesektoren ikke kan vente til våren 2021 før de får dekket koronarelaterte utgifter og inntektsbortfall.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at kommunenes mulighet til å drive motkonjunkturpolitikk avhenger av at kommunene er sikret at de kompenseres fullt ut, noe disse medlemmer forutsetter ivaretas i revidert nasjonalbudsjett og krisepakke nr. 3, som er varslet i slutten av mai. Videre må Stortinget komme med et tydelig vedtak om at resterende kompensasjon kommer som en egen proposisjon til Stortinget tidlig i høst, med sluttoppgjør i nysaldering.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at situasjonen er langt mer akutt i mange kommuner enn det regjeringen sier. Det er stort behov for å sikre kommunesektoren en større bevilgning raskt, slik at all usikkerhet kan legges til side nå i en krisetid, og at kommunene også kan bidra til å holde hjulene i gang i privat næringsliv.

Dette medlem viser til at alle krisepakkene til nå er behandlet i finanskomiteen. Dette medlem viser også til at Sosialistisk Venstreparti derfor foreslo at dette forslaget, som er en krisepakke til kommunesektoren, skulle vært behandlet raskt i finanskomiteen. Stortingsflertallet bestemte at den skulle behandles i kommunal- og forvaltningskomiteen, noe som er u hensiktsmessig.

Dette medlem viser til at når krisen rammet, var det mangler i offentlig sektor, både i stat og kommune, på beredskapsplaner og kapasitet i sykehus, og omsorg og pleie som var for dårlig. Det er derfor all grunn til å unngå nå at krisen brukes til å redusere offentlig sektor.

Dette medlem mener kommunesektoren er rammet hardt, fordi de har fått store ekstra utgifter og belastninger knyttet til smittebekjempelse og pasientbehandling. Dette har vært hardt på ressurser til andre helt prekære behov innen helse, tjenester for sårbare barn, skolehelsetjenesten, demensomsorg, psykiatri osv. Dette har gått ut over sårbare barn og mange andre tjenester, noe som nå må rettes opp.

Kommunesektoren har også tapt inntekter på stengte barnehager, SFO og kollektivtrafikk på sparebluss. Det største problemet er imidlertid sviktende skatteinntekter, og inntektstapet er som de økte utgiftene ikke jevnt fordelt. Regjeringen har vist manglende handlekraft ved at de kun har tatt initiativet til en økning på 250 mill. kroner i skjønnsmidler.

Dette medlem viser til at det er flertallet på Stortinget som hittil har presset fram og bevilget omtrent 6 mrd. kroner ekstra til kommunesektoren, men det er på langt nær nok. Bare i Oslo kommune melder de om at de på tross av dette mangler over 1 mrd. kroner.

Dette medlem viser til et stort sprik mellom KS' beregninger og regjeringens analyser. Begge anslag er beheftet med stor usikkerhet. Regjeringens analyser baserer seg på et mye kortere tidsrom og overoptimistiske analyser. Det er ikke noe rom for flere nødvendige stillinger, flere hele stillinger i de samfunnskritiske funksjonene, eller lønnsforhandlinger der de lavlønnte heltene fra koronakrisen, som renholdere, sykepleiere og helsefagarbeidere, skal få annen belønning enn ros og klapring.

Eldreomsorg, skole og barnehage kan ikke effektiviseres som en produksjonsbedrift, slik kommunalministeren antydte i et oppslag i Klassekampen 6. mai 2020. Med strenge krav til smittevern som nå, blir drift en mye dyrere.

I tillegg trenger kommunene nå trygghet for å kunne gjennomføre planlagt vedlikehold o.l. for å holde næringslivet med oppdrag. Med store minus i regnskapet må alle slike oppgaver settes på vent.

Dette medlem viser til kommuneloven § 14-5 med krav om at hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årsbudsjettet. Det må unngås. Det er derfor nødvendig at Stortinget nå raskt bevilger minimum 10 mrd. kroner, slik at kommunene ikke nå må gå inn i sparemodus.

Dette medlem viser til at forslaget angir ulike måter å fordele pengene mellom kommuner og mellom fylkeskommuner på, både for å dekke variasjoner i skattesvikt og økte utgifter i den enkelte kommune og de reelle inntektstapene ellers. Dette medlem viser til at det må komme en ny runde tidlig i høst for å justere opplegget.

Dette medlem viser til at de konkrete bevilgningsforslagene må behandles i finanskomiteen sammen med revidert nasjonalbudsjett, og at dette medlem derfor vil ta opp forslagene i forbindelse med behandlingen av dette.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:103 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Mona Fagerås og Audun Lysbakken om behovet for raskt å øke ekstrabevilgninger til kommunesektoren under koronakrisen – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 28. mai 2020

Karin Andersen

leder

Helge André Njåstad

ordfører

**DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT**

Kommunal- og moderniseringsministeren

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite
0026 OSLO

Deres ref
202/1671

Vår ref
20/2772-2

Dato
25. mai 2020

**Dokument 8:103 S (2019–2020) – forslag fra stortingsrepresentantene
Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Mona Fagerås og Audun
Lysbakken om behovet for raskt å øke ekstrabevilgninger til
kommunesektoren under koronakrisen**

Jeg viser til brev 13.5.20 fra kommunal- og forvaltningskomiteen, vedlagt Dok. 8:103 S (2019–2020). Jeg har følgende vurdering av forslaget:

Regjeringen har lagt frem sin foreløpige vurdering av de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet for kommunesektoren i Revidert nasjonalbudsjett 2020, jf. Prop. 117 S (2019–2020). Regjeringens beregninger er basert på følgende:

- Forventede skatteinntekter nedjusteres med 5,3 milliarder kroner i 2020.
- Det anslås at brukerbetalingen til barnehager, SFO og kollektivtrafikk reduseres med 5,5 milliarder kroner i 2020.
- Direkte merutgifter knyttet til virusutbruddet anslås til 3,6 milliarder kroner i 2020. Dette omfatter i hovedsak kostnader til økt kapasitet og smittevernutstyr i helse- og omsorgstjenesten.
- Det anslås at kommunesektoren vil spare 9,1 milliarder kroner som følge av lavere lønnsvekst og lavere prisvekst på varer og tjenester i 2020.

Samlet kan merutgifter, innsparinger og mindreinntekter summeres til -5,3 milliarder kroner. Anslagene er svært usikre. Det er derfor for tidlig å si hva de endelige konsekvensene for kommunesektoren vil bli.

Allerede vedtatte og foreslåtte bevilgninger og tiltak er følgende:

- Vedtatte bevilgninger 6,5 milliarder kroner

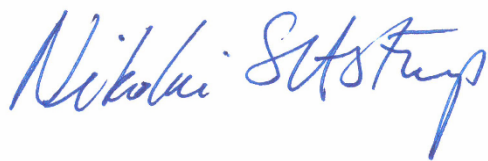
- Redusert arbeidsgiveravgift i to måneder med fire prosentpoeng. Det innebærer en innsparing for kommunesektoren som kan anslås til 2,2 milliarder kroner.
- Forslag til økte bevilgninger i Revidert nasjonalbudsjett med 2,1 milliarder kroner.

Samlet kan kompenserende tiltak anslås til 10,8 milliarder kroner. Sammen med lavere anslått lønns- og prisvekst på 9,1 milliarder kroner, utgjør dette i alt 19,9 milliarder kroner for kommunesektoren.

På grunn av den store usikkerheten om konsekvenser av virusutbruddet, har regjeringen hele tiden understreket at vi vil følge utviklingen i kommunesektoren nøye, også i tiden fremover. Regjeringen vil arbeide videre med å analysere de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet for kommunesektoren, og vurdere hvordan kommunesektoren kan kompenseres for ev. ytterligere virkninger av virusutbruddet. Det er blant annet nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra berørte departementer og KS, som skal gi faglige vurderinger av de økonomiske konsekvensene som virusutbruddet har hatt for kommunesektoren. Arbeidsgruppen skal avgi endelig rapport innen 1. april 2021, men vil også kunne avgi delrapporter og gi vurderinger og innspill underveis som underlag for nye tiltak dersom det blir behov for det.

Gjennom allerede vedtatte tiltak og foreslåtte tiltak fra regjeringen i revidert budsjett, er de mest akutte behovene for nødvendige bevilgninger til kommunesektoren ivaretatt. Det er heller ingen likviditetskrise i kommunene. Derfor mener jeg at det på nåværende tidspunkt ikke er behov for ytterlige bevilgninger ut over det som regjeringen allerede har foreslått i revidert budsjett.

Med hilsen

Nikolai Astrup

